

**Norges
Handelshøyskole**

<http://www.nhh.no/sam/debatt/>

**Institutt for
samfunnsøkonomi**

Helleveien 30
5045 Bergen

**SAMFUNNSØKONOMISK
ANALYSE OG DEBATT
SØD- 1/12**

ISSN: 1502-5683
2012

Lovforslag rammer kundene

av

Nils-Henrik M. von der Fehr, Tommy Staahl Gabrielsen og Lars Sørgard

Publisert i: *Dagens Næringsliv*, 3. februar 2012

Synspunkter og konklusjoner som fremkommer er forfatterens egne.

SKRIFTSERIEN - SAMFUNNSØKONOMISK DEBATT

Skriftserien Samfunnsøkonomisk Debatt utgjør et supplement til den tradisjonelle "reprint" serien ved Institutt for Samfunnsøkonomi ved NHH. Mens reprint serien omfatter publiserte artikler i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter, er Samfunnsøkonomisk Debatt primært rettet mot mindre omfattende og mer debattorienterte bidrag. Bidragene omfatter eksempelvis artikler fra norske fagtidsskrifter, kronikker og debattinnlegg med faglig forankring samt foredrag og temaforelesninger i fulltekst.

■ ■ ■ En lov om god handelsskikk vil endre maktbalansen i dagligvarenæringen, og det vil være ugunstig for norske forbrukere, skriver professorene **Nils-Henrik M. von der Fehr**, **Tommy Staahl Gabrielsen** og **Lars Sørgard**.

Lovforslag rammer kundene

INNLEGG Handel

I løpet av en knapp uke har en rekke aktører uttrykt sin støtte til forslaget om en ny lov om god handelsskikk i dagligvarenæringen, deriblant direktør John G. Bernander i NHO og LO-leder Roar Flåthen (DN 25. januar), leder for matkjedeutvalget Einar Steensnæs (DN 28. januar), medlem i matkjedeutvalget Bent Sofus Tranøy (VG 30. januar) og fagdirektør Gunnstein Instefjord i Forbrukerrådet (DN 31. januar).

Samtlige av disse skribentene forsikrer at målsetningen med matkjedeutvalgets innstilling og den foreslåtte loven ikke er å flytte makt fra kjeder til leverandører, kun å fjerne noen utvekster.

Matkjedeutvalgets flertall – der både Steensnæs og Tranøy inngikk – mente tilsynelatende noe annet. Det skrev at «dersom utviklingen i Norge fortsetter i samme takt og retning der paraplykjedene kan diktere mer eller mindre ensidige betingelser i avtalesettene, vil en slik utvikling være uheldig i forhold til en sunn konkurranse og et balansert maktforhold i matkjeden».

Det skrev også at «balanserte maktforhold i matkjeden vil i siste instans tjene både den enkelte forbruker og bygge opp under en robust norsk matkjede».

Når Steensnæs og andre nå sier at dette likevel ikke har vært utvalgets intensjon, kan det kanskje tyde på at de har kommet til den erkjennelse at det å flytte makt fra kjeder til leverandører likevel ikke var noen god idé, i alle fall ikke hvis loven skal tjene forbrukernes interesser.

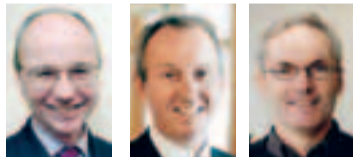
Men bør norske matvarekunder være beroliget av slike forsikringer?

Ikke hvis vi ser vi hva som foreslås i den nye loven. Matkjedeutvalget lister opp en rekke forhold som bør vurderes regulert i en lov. Ikke bare er forslagene svært radikale og går mye lenger enn i noe annet land, men de vil også medføre at leverandørene får mer makt på bekostning av kjedene.

Et eksempel gjelder begrensningene på kjedenes mulighet for å skifte ut produkter og leverandører (såkalt delisting). Hvis det blir vanskeligere for kjedene å bytte leverandører, må det bety at konkurransen mellom leverandørene blir svakere.

■ ØKTE PRISER. Mindre konkurranse blant leverandørene til matvarekjedene vil til slutt bety høyere priser for kundene. Foto: Anniken C. Mohr

ARTIKKELFORFATTERNE. Fra venstre Nils-Henrik M. von der Fehr, Tommy Staahl Gabrielsen og Lars Sørgard.

Mindre konkurranse blant leverandørene innebærer høyere innkjøpspriser til kjedene, noe som helt eller delvis vil bli veltet over på kundene.

Det kan muligens hevdes at forslaget vil føre til mer balanserte maktforhold mellom leve-

Forbrukerne er tjent med sterkere konkurranse på alle ledd, ikke «balanse» mellom leddene

randørene og kjedene, men det er vanskelig å se hva forbrukerne tjener på det.

Disse innvendingene til matkjedeutvalgets forslag er fremsatt en rekke ganger, uten at matkjedeutvalget har imøtegått argumentene. Det kan skyldes at det er en logisk brist i

DN 25. januar

det underliggende resonnetet i utvalgets rapport. Utvalget mener å ha avdekket at dagligvarekjedene farer for hardt frem mot leverandørene, og forslagene tar derfor sikte på gjenopprette «balansen» mellom kjedene og leverandørene. Men hvis «balansen» skal forskyves i leverandørens favør, må det bety bedre betingelser for dem. Det innebærer med nødvendighet dårligere betingelser for kjedene og deres kunder, forbrukerne.

Disse er tjent med sterkere konkurranse på alle ledd, ikke «balanse» mellom leddene.

Høye priser og lite vareutvalg kan ikke løses med en lov som de facto styrker leverandørene. Det eneste som kan avhjelpe

MATMAKT

■ Et utvalg nedsatt av landbruksminister Lars Peder Brekk (Sp) leverte ifjor utredningen «Mat, makt og avmakt». Utvalgets flertall ga mesparten av ansvaret for dyr mat og dårlig utvalg på de fire store kjedene.

■ Utvalget foreslo en ny lov for å sikre «redelighet i forhandlinger og god handelsskikk» – en lov som kan regulere forhandlinger mellom leverandører og dagligvarekjedene.

■ Utvalget foreslo at et nytt dagligvareombud skal påse at loven følges. Det ønsker også en dagligvareportal på internett, der forbrukerne skal kunne sammenligne priser på dagligvarer.

markeds makt på dagligvareleddet, er økt konkurranse kjedene imellom, enten blant dem som allerede er der eller fra nye aktører.

Dette er da også konklusjonen man trekker i tilsvarende danske og svenske utredninger. Det burde bekymre matkjedeutvalget at det er i utakt med tenkningen i våre nærmeste naboland.

■ Nils-Henrik M. von der Fehr (professor ved Universitetet i

FLERE INNLEGG Side 34 – 35

Innlegg
Fine ord, få boliger
Erling Dokk Holm

Alt som før
Ole Henning Mathisen

Flere valg er bra
Jan Otto Risebrobakken

Ti stille!
Ole Gjems-Onstad

Oslo), Tommy Staahl Gabrielsen (professor ved Universitetet i Bergen) og Lars Sørgard (professor ved Norges Handelshøyskole)

Utkommet i serien Samfunnsøkonomisk Analyse og Debatt 2012

01/12 Februar, Nils-Henrik M. von der Fehr, Tommy Staahl Gabrielsen og Lars Sørgard, "Lovforslag rammer kundene", *Dagens Næringsliv*, 3.2.2012.